

ku). Mlada kolegica, kao i ostali iz istraživačkog tima, pokazala je da vrsno vlada svim egdotičkim načelima mađarske historiografije, te joj treba čestitati na ovom izvanrednom doprinosu, kojim se upisala u anale mađarskih pomoćnih povijesnih znanosti.

Suzana Miljan

Középkori magyar címereslevél I. (1439–1503) [Srednjovjekovne ugarske grbovnice, sv. 1, 1439.-1503.], prir. Tamás Körmendi, ELTE Eötvös Collegium, Budapest 2013., 96 str.

Grbovnice su isprave koje podjeljuje vladar plemstvu kako bi ozakonio njihov status i dodijelio im grb. Najstarije takve isprave na području Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva potječu iz razdoblja kralja Žigmunda Luksemburškog, s početka 15. stoljeća. Ukupno je iz njegovog razdoblja ostalo sačuvano čak 74 grbovnica. Najstarija takva Žigmundova isprava potječe iz 1405., kada je u Budimu podijelio plemstvo i grb Petru Tétényiju, dok je posljednju izdao isto u Budimu, 1437., Mihovilu Pátrohyju. Od toga vremena ugarsko-hrvatski kraljevi izdavali su redovno takve isprave (sve do 1918.) te je u brojnim mađarskim, hrvatskim i stranim arhivima sačuvan velik broj grbovnica, od kojih su mnoge do danas ostale neobjavljene.

Iako je pojedinačnih pokušaja bilo i ranije, sa sustavnim radom na objavljivanju srednjovjekovnih grbovnica za čitavo područje Ugarsko-hrvatskog Kraljevstva započeo je početkom 20. stoljeća mađarski heraldičar i vrsni stručnjak za pomoćne povijesne znanosti László Fejérpataky u djelu *Magyar címeres emlékek* (3 sv., Budapest 1901.-1926.). Nažalost, taj je projekt ostao usamljen, te je tek nedavno našao svog nastavljača u projektu *Középkori magyar címereslevél*, na kojem radi skupina doktoranada s filozofskih fakulteta u Budimpešti i Szegedu (Dániel Kálmán, Ágnes Mihálykó, Bence Biriszló, Alexandra Toronyi, Bálint Ternovác, Judit Gál, Márton Simonkay, István Kádas, Villó Szekeres-Ugron, Dániel Locsmándi i Eszter Tárján), pod vodstvom Tamásom Körmendijem, a čiji je prvi svezak nedavno objavljen. Kao model za izradu tog djela koristilo se upravo navedeno Fejérpatakyjevo djelo, što su priređivači i naveli u predgovoru (5-7).

Egdotička načela preuzeta su, kako je i uobičajeno u suvremenoj mađarskoj praksi priređivanja izvorne građe, iz rada Istvána Tringlija, objavljenog u sedmom svesku časopisa *Fons* iz 2000. godine. Znanstveni aparat sadrži i popis kratica korištenih izvora, arhivskih fondova i literature (8-12).

Glavni dio djela sačinjava 21 grbovnica podijeljena ugarskom plemstvu iz razdoblja 1439.-1503. godine (13-96). Započinje grbovnicom koju je kralj Albert Habsburški podijelio Pavlu, sinu Petra iz Perneza. Nakon latinskog teksta same grbovnice, donosi se kratka diplomatska analiza vanjskih i unutrašnjih karakteristika. Potom se na mađarskom jeziku donosi komentar o grbu i povijesti navedene obitelji, kao i njezin značaj da bi se jasnije razlučilo zbog kojeg su razloga dobili grbovnicu. Zanimljivo je istaknuti da navedena grbovnica, što se unutrašnjih karakteristika tiče, kao i one starije iz razdoblja Žigmunda Luksemburškog, ne sadrži opis grba, već samo navodi da je on vidljiv na slici koja se nalazi u uglu isprave. Prvi se put opis grba donosi 1456. kada kralj Ladislav V. podjeljuje plemstvo Jakovu Becu iz Csikszentmartona, iako to nije prva grbovnica koju je navedeni vladar podijelio (ukupno ih je ovdje objavljeno sedam). Jednak je broj i grbovnica kralja Matijaša Korvina (svojevrsta je specifičnost da se ponovno ne donosi opis grbova, već se navodi da je grb nacrtan u uglu isprave). Na kraju, iz vremena Vladislava II. Jagelovića donosi se pet isprava kojima se podjeljuje plemstvo. Od njih je za hrvatske povjesničare najzanimljivija ona izdana za Valentina od Abramovca (iz Križevačke županije) koja se čuva u Arhivu Hrvatske akademije znanosti

i umjetnosti, a čija se slika nalazi i na naslovnici samog djela. Što se jezika tiče, sve su isprave pisane latinskim jezikom.

Na kraju, treba istaknuti da je ovo djelo ogledan primjerak priređivanja izvorne građe za heraldičku prošlost Ugarsko-hrvatskog Kraljevstva. Priređivače ovog prvog sveska serije Srednjovjekovne ugarske grbovnice treba pohvaliti za vrlo ozbiljno i savjesno priređeno izdanje, potpuno u skladu s principima definiranim dosadašnjom egdotičkom tradicijom, a kao jedina eventualna zamjerka moglo bi se istaknuti da su ilustracije (osim već spomenute naslovnice) objavljene samo u crno-bijeloj tehnici, što bi moglo uzrokovati stanoviti problem zainteresiranim čitateljima. Iako i u Hrvatskoj, kao i u Mađarskoj, postoji duga tradicija bavljenja heraldikom, a već je Ivan Bojničić, najveći hrvatski heraldičar s prijelaza prošlog stoljeća, još od osamdesetih godina 19. stoljeća objavljivao tekstove grbovnica (u *Starinama* i *Vjesniku Zemaljskog arhiva*), kakav se rad na objavljivanju pojedinih grbovnica nastavio i kasnije, hrvatskoj historiografiji još uvijek nedostaje djelo u kojem bi one bile sustavno objedinjene i objavljene u značajnijem broju na jednom mjestu, te ovdje prikazani svezak mlađih mađarskih kolega (i njihov projekt) predstavljaju dobar primjer i poticaj za buduća istraživanja.

Sanja Miljan

Frane Petrić / Franciscus Patricius, *Discussionum peripateticarum tomus quartus. Peripatetičke rasprave – svezak četvrti*, 2 knj., prir. Mihaela Girardi Karšulin, Ivica Martinović i Olga Perić, prev. Mihaela Girardi Karšulin i Ivan Kapec, Institut za filozofiju, Zagreb 2012., 646 str.

Nakon što je 2009. godine izdan treći svezak Peripatetičkih rasprava Frane Petrića, zagrebački je Institut za filozofiju 2012. nastavio s izdavanjem ovog značajnog djela, objavljivanjem njegova četvrtog sveska. Urednici i priređivači knjige bili su Mihaela Girardi-Karšulin, Ivica Martinović i Olga Perić. Prijevod ovog sveska izradili su Mihaela Girardi-Karšulin i Ivan Kapec, dok je Olga Perić izradila filološku redakciju latinskog teksta i prijevoda. Knjigu su recenzirali Erna Banić-Pajnić, Branko Despot i Darko Novaković. Riječ je o izdanju opremljenom bogatim znanstvenim i kritičkim aparatom. Na samome početku nalazimo *Predgovor* (VII-IX) koji je izradila Mihaela Girardi-Karšulin, dok se na kraju izdanja nalaze *Kazalo pojmova* (573-615), *Kazalo imena* (617-624), te *Popis citiranih mjesta i izvora grčkih citata* (625-630). Izdanje zaključuje vrlo opsežni pomoćni znanstveni aparat, naslovljen *Bibliografija* (631-646). Autori su u navedenoj bibliografiji donijeli vrlo detaljan popis ranijih izdanja *Peripatetičkih rasprava* Frane Petrića, zatim sekundarne literature o tom Petrićevom djelu, te naposljetku i popis dosadašnjih hrvatskih prijevoda Petrićevih djela.

Metode Peripatetičkih rasprava i njihova uloga u Petrićevoj obrani Nove sveopće filozofije (XI-XLX), naslov je studije u kojoj autorica Mihaela Girardi-Karšulin pojašnjava pojam metode u novovjekovnoj filozofiji, ali i samim *Peripatetičkim raspravama* Frane Petrića. Navodeći podatke iz *Nove sveopće filozofije* Franje Petrića, autorica ističe kako se navedeni filozof već u tome djelu pozivao na tri metode, točnije aristotelovsku, vlastitu i platoničku, čime ističe veliku važnost pojma metode u svojim radovima. Nadalje, Mihaela Girardi-Karšulin napominje kako je Frane Petrić u prvim svescima uglavnom koristio komparativnu metodu, dok četvrti svezak naslovljava kao *ocjenu Arisotelovih učenja (censura Aristotelis dogmaticum)* u prirodnoj filozofiji, točnije koristi metodu utemeljenu na tradicionalnim skolastičkim metodičkim strategijama. Autorica nadalje ističe kako u objavljenom svesku Frane Petrić izlaže, ali i pobija Aristotelov pojam kontinuiteta. Mihaela Girardi-Karšulin je potom analizirala neke aspekte argumentacije koju koristi Frane Petrić, a koju naziva Petrićevom antinomijom, a koju autor koristi u šestoj knjizi IV. sveska *Peripatetičkih rasprava*, u kojemu Frane Petrić iznosi ocjenu Aristotelovih uče-